

Brev fra en døende

Mennesket kan ikke snyde døden, men en svensk roman, der nu er oversat til dansk, viser, at litteraturen kan gøre det.

De fleste af os ved ikke meget om døden. Vi ved ret beset ikke, hvad døden er for noget – andet end ophør af liv, af bevidsthed og vitale funktioner. Kun forrådnelsen går sin skæve gang.

Wittgenstein gjorde sig, typisk for ham, på én gang lystig og alvorlig med bemærkningen: ”Døden er ikke en hændelse i livet.” Jo, det kan han bande på, den er. Døden eksisterer nemlig kun i livet. Vi tænker på døden – indimellem.

Døden forbindes med tab og sorg. Det er følelser, vi kender. Alle kender ritualerne, og de fleste kender smerten ved døden – når andre dør. Men vi kender ikke selve døden. Døden må være individuel for alle de overlevende.

Derom kan man lære utroligt meget i den svenske forfatter Carl-Henning Wijkmarks prisvindende roman ”Natten der kommer”, der nu er udgivet på dansk. Bogen er en slags dagbogsberetning eller et brev. Det er jo i brevet, man viser sit ansigt. Og brevet, hvor man har noget vigtigt på hjerte, skriver man som regel til en ven.

Vi følger Hasse, der ligger først på stue med tre andre gamle gubber, senere på enestue, hvor han uventet får selskab af både en due og en flagermus.

Hasse er interesseret i døden, frygter den ikke, men beslutter sig tværtimod for at ”konfrontere fjenden og samtidig undgå ham ved at suge alt det til mig jeg orkede og kunne om emnet, digtning, kunst, filosofi, antropologi, religion – bare ikke et ord om de kropslige realiteter, jeg fik nok af hver dag.” Hasse bliver venner med bibliotekaren Georg, der kvikt leverer alle de bøger, Hasse beder om. Hasse kaster sig over det meste, der er skrevet om døden – fra Buddha over Pascal og Nietzsche til Bergson.

Hasse er ikke forblændet af det religiøse syn, der taler om frelse i det hinsidige. Han er sikker i sin sag: Når det er forbi, er det forbi. Hans motto er: ”Kun den som er fri af illusioner er virkeligt fri.” Han har faktisk et muntert forhold til døden. Ikke

et selvhøjtideligt eller sentimentalt forhold. Men et forhold baseret på humor og kærlighed.

Der opstår en særlig platonisk kærlighed mellem Hasse og en af sygeplejerskerne. Hun anretter et festmåltid for de tre døende, og til sidst, da Hasse ligger på enestuen, sker der et smukt overraskende tvist, der ikke skal røbes her.

1000 bøger, du skal læse –

Det særligt smukke i denne roman er dens budskab: ”Rationelle undskyldninger bider ikke på en dybere overbevisning, den moralske impuls kommer før tanken.” Det er selvfølgelig en torn i øjet både på de kognitive, de genetiske og humanistiske profeter, der har en skabelon og en model for de ”rigtige” sorgprocesser. Selv præsterne bliver sat til vægs af gubberne.

Wijkmark er på ingen måde sentimental, men nærmest kyniker. Han lader hovedpersonen formulere følgende: ”Min egen verden bliver mere og mere snæver, jeg ligger i min afstumpede ensomhed og ser de sidste hvirvler af liv blive, forekommer det mig, suget ned i det mørke afløb.” Hvilket overflødigshorn af metaforer.

Og humoren lurer konstant: ”Et par af mine sekundære kropsfunktioner er pudsigt nok ikke fulgt med på vejen ned ad bakke: Hår og negle gror som aldrig før. Eller også ved de udmærket, hvordan landet ligger, og vil benytte sig af det, mens tid er.”

Bogen er en kritik af de læger, der hellere vil se på computer-skærmen end patienten. Af effektiviteten, i hvis navn man hellere giver den døende den sidste sprøjte, så der kan spares kroner og blive plads til en ny på perronen. Og af de pårørende, der holder sig væk.

Det er så enkelt, når man læser Wijkmarks bog: Den døende har bare brug for berøring, omsorg, humor og medmenneskelig kærlighed. Bogen bør på listen over de 1.000 bøger, man skal læse, inden man dør. ■

Allan Holmgren

BOGDATA

Carl-Henning Wijkmark: ”Natten der kommer”. Forlaget Møller, 2013. 184 sider. 200 kr.